Дневникъ

(стенографски)

на

XVII-то обикновено Народно събрание.

Четвърта редовна сесия.

2 засѣдание, понедѣлникъ, 29 октомврий 1917 г.

(Открито отъ прѣдсѣдателя д-ръ Д. К. Вачовъ въ 4 ч. 5 м. слѣдъ пладне)

Прѣдсѣдателтъ: (Звъни) Засѣданието се отваря.

Моля г. секретаря да прочете списъка на г. г. народнитѣ прѣдставители, за да се види кои отсѫтствуватъ.

Секретарь д-ръ Ф. Симеоновъ: (Прочита списъка. Отсѫтствуватъ народнитѣ прѣдставители: Георги Абаджиевъ. Христо Бояджиевъ, Илия Вълчевъ, Петъръ Даскаловъ, д-ръ Димитъръ Димитровъ, Христо х. Димитровъ, Бешко Дуновъ, Белизаръ Каракашевъ, д-ръ Симеонъ Кехлибаровъ, Илия Кирковъ, Петъръ Лисевъ, Стефанъ Манафовъ, Никола Наумовъ, Адамъ Нейчевъ, Александъръ Пенчевъ, Тодоръ Петровъ, Христо Радойковъ, д-ръ Никола Стойчевъ, Пою Табаковъ, Михаилъ Такевъ, Константинъ Торлаковъ, Димитъръ Тошковъ, Никола Харлаковъ, Ненко Храновъ, Никола Шишковъ и Димитъръ Ябланскиј)

Прѣдсѣдателтъ: (Звъни) Отъ 244 народни прѣдставители отсѫтствуватъ 26, има налице 218 души — достатъчно число, за да може да се счита засѣданието законно.

Г. г. народни прѣдставители! Приятно ми е да съобщя, че съюзнитѣ армии: австрийска и германска, иматъ блѣскавъ успѣхъ на италиянския фронтъ. Този успѣхъ е довелъ съюзнитѣ армии въ полето вече на Италия, и грамадна плячка, много плѣнници сѫ взети. Прѣдсѣдателството мисли, че успѣхътъ на нашитѣ съюзници е успѣхъ на съюза, който успѣхъ, нека се надѣваме, ще доведе и по-скоро мира, очакванъ отъ цѣлия съюзъ. Мисля, че Народното събрание ще направи добрѣ, ако поздрави парламентитѣ въ Австрия и Германия съ успѣха.

Г. Кирковъ: Българскиятъ народъ иска миръ, не иска побѣди.

Прѣдсѣдателтъ: Които сѫ съгласни съ прѣдложението на прѣдсѣдателството, моля, да станатъ на крака. (Народнитѣ прѣдставители отъ дѣсницата, лѣвицата и часть отъ лѣвия центъръ ставатъ. Бурни рѫкоплѣскания)

Отъ крайната лѣвица: Да живѣе миръть! Я вие идете на фронта!

Д-ръ К. Провадалиевъ: (Къмъ крайната лѣвица) Вие ще станете, когато, не дай, Боже, стане обратното. Не сте българи.

Прѣдсѣдателтъ: Моля, тишина, г-да! (Къмъ крайната лѣвица) Ако не сте доволни отъ успѣха, може да протестирате тъй, както обикновено правите.

Има да съобщя на г. г. народнитѣ прѣдставители, че сѫ постѫпили нѣколко заявления за отпускъ.

Първото заявление е отъ гюмюрджинския народенъ прѣдставитель г. х. Махмудъ Саафетъ-бей Шукриевъ. Заявява, че поради болесть не можалъ да се яви въ Събранието въ засѣданията му отъ 15 до 22 того и моли тия дни да му се считатъ за прѣкарани въ отпускъ. Които сѫ съгласни съ искането му, моля, да си вдигнатъ рѫката. (Мнозинство) Прието.

Друго заявление е постѫпило отъ струмишкия народенъ прѣдставитель г. Илия Каратаневъ, съ което заявява, че, по важни домашни причини, не могълъ да присѫтствува на засѣданията отъ 22 до 28 того; моли да му се считатъ тѣзи дни за прѣкарани въ отпускъ. Които сѫ съгласни съ искането му, моля, да си вдигнатъ рѫката. (Мнозинство) Прието.

Кюстендилскиятъ народенъ прѣдставитель г. Христо Радойковъ съ телеграфическо заявление отъ вчерашна дата моли, по домашни болѣзнени причини, да му се разрѣши 20-дневенъ отпускъ, считанъ отъ вчера. Които сѫ съгласни съ искането му, моля, да си вдигнатъ рѫката. (Мнозинство) Прието.

Видинскиятъ народенъ прѣдставитель г. д-ръ Димитъръ Димитровъ съ телеграфическо заявление, поради лично заболѣване и тежка болесть въ сѣмейството му, моли да му се разрѣши 20-дневенъ отпускъ, считанъ отъ 22 того. Които сѫ съгласни съ искането му, моля, да си вдигнатъ рѫката. (Мнозинство) Прието.

Пловдивскиятъ народенъ прѣдставитель г. Михаилъ Такевъ съ телеграма отъ днесъ моли да му се разрѣши 10-дневенъ отпускъ. Ползувалъ се е досега съ 20 дни. Които сѫ съгласни съ искането му, моля, да си вдигнатъ рѫката. (Мнозинство) Прието.

Търновскиятъ народенъ прѣдставитель г. Илия Кирковъ съ телеграма моли, поради болесть въ сѣмейството му, да му се разрѣши 10-дневенъ отпускъ, считанъ отъ днесъ. Които сѫ съгласни съ искането му, моля, да си вдигнатъ рѫката. (Мнозинство) Прието.

Отъ Министерството на вѫтрѣшнитѣ работи е постѫпило прѣдложение за одобрение указа № 10 отъ 1917 г., относително платенитѣ дневни пари на окрѫжнитѣ управители отъ старитѣ прѣдѣли на царството за командировката имъ прѣзъ мѣсецъ юлий 1917 г. въ София. Това прѣдложение ще се раздаде на г. г. народнитѣ прѣдставители и ще се тури на дневенъ редъ.

Пристѫпяме къмъ дневния редъ.

По първия пунктъ отъ дневния редъ има думата г. Константинъ Досевъ.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ: Искамъ думата.

Прѣдседателтъ: Какво искате?

Д-ръ Й. Фаденхехтъ: Г. г. народни прѣдставители! Извънредната сесия на Народното събрание, която се закри вчера, бѣше заета съ разискване или по-вѣрно съ развиване на интерпелацията, внесена отъ седемь парламентарни групи и съ интерпелацията на Работническата социалъ-демократическа партия. Съгласно чл. 55 отъ правилника на Народното събрание интерпелацията се развива отъ запитвача. Въ случая г. министъръ-прѣдседателтъ, който вѣрно схвана, че се касае за една обща интерпелация на седемтѣхъ парламентарни групи, прѣдставители на които бѣха подписали запитването, заяви, че той, прѣди да даде отговоръ на запитването, ще иска да изслуша прѣдставителитѣ на всичкитѣ партии, отъ които изхожда запитването. И тъй и стана. Напълно въ съгласие съ правилника за вѫтрѣшния редъ на Народното събрание, развиха интерпелацията, отъ една страна, седемь души прѣдставители на седемтѣхъ парламентарни групи, които подадоха обща, съвмѣстна интерпелация, вмѣсто да подадатъ поотдѣлно интерпелации съ сѫщия текстъ, и отдѣлно г. Коларовъ развиха интерпелацията, отдѣлно подадена отъ групата, която той прѣдставлява. Тъй че съгласно правилника и приетия редъ въ Народното събрание слѣдъ като запитвачитѣ се изредиха и развиха интерпелациитѣ, остава да вземе думата надлежниятъ министъръ, въ случая г. министъръ-прѣдседателтъ — а може и другъ министъръ, защото запитването засѣга собствено цѣлото правителство — а слѣдъ това вече всѣка една парламентарна група чрѣзъ свой ораторъ ще има да каже дали е доволна отъ отговора или не, като за този случай се дава врѣме споредъ правилника, по 15 минути за всѣки ораторъ. Ние смѣтаме, г. г. народни прѣдставители, както вѣрно е схванало това и г. министъръ-прѣдседателтъ, че развиването на интерпелациитѣ е свършено. Не може да вземе думата другъ народенъ прѣдставитель, който не е отъ запитвачитѣ, за да говори по една интерпелация, по която запитаниятъ надлеженъ министъръ не е далъ своя отговоръ, защото дебатитѣ въ сѫщность ще започнатъ слѣдъ като се чуе отговорътъ на правителството. Въ случая дава се думата на нашия другарь г. Досевъ. Г. Досевъ не е отъ числото нито на запитвачитѣ, нито принадлежи къмъ онія парламентарни групи, отъ които изхожда съвмѣстната интерпелация. Всички парламентарни групи ще се изказатъ и трѣбва да се изказатъ слѣдъ като се чуе отговорътъ на правителството, но г. Досевъ не може да развие интерпелация, която не е подписалъ, не може да говори по едно запитване, което не изхожда нито отъ него лично, нито отъ групата, къмъ която принадлежи. По тѣзи съображения, г. г. народни прѣдставители, за запазване на реда и за да не се създава единъ прецедентъ, ние настоятелно молимъ г. Досева да се откаже да говори и да остане да говори, слѣдъ като се чуе отговорътъ на правителството; инакъ говоренето на г. Досева ще бѫде съвършено извънъ правилника.

Прѣдседателтъ: Цитираниятъ чл. 55 отъ вѫтрешния правилникъ гласи: (Чете) „Въ деня, назначенъ за разискване на запитването, запитвачътъ има право да го развие. Слѣдъ отговора на министра, освѣнъ запитвача, могатъ да говорятъ — всѣки най-много до ¼ часъ — и по единъ ораторъ отъ всѣка парламентарна група“. На основание на този правилникъ, прѣдседателството смѣта, че интерпелацията, която бѣше прѣдметъ на разискване, е интерпелация, подадена отъ едного, а другитѣ сѫ подписали отъ солидарность къмъ него, вслѣдствие на което би трѣбвало да говори единъ отъ онѣзи, които сѫ подписали запитването, а другитѣ, съгласно правилника, да говорятъ по ¼ часъ, като прѣдставители на групитѣ си. Но понеже прѣдметътъ, който засѣга запитването, е изключителенъ прѣдметъ, заради туй прѣдседателството позволи да се изкажатъ и да говорятъ всички по два часа, и слѣдователно, да говорятъ и други, които принадлежатъ къмъ другитѣ групи. Тъй тълкува прѣдседателството начина и ми се струва, че вие, послѣдователни съ желанието на онѣзи, които сѫ подписали запитването, ще трѣбва да се съгласите и други да могатъ да говорятъ по въпроса, който интересува Събранието.

Отъ крайната лѣвица и лѣвицата: Слѣдъ министра.

Прѣдседателтъ: Казвамъ, отъ солидарность къмъ оня, който трѣбваше да говори, сѫ подписали другитѣ.

К. Пастуховъ: Не е отъ солидарность, а всѣка група е дала интерпелация.

Прѣдседателтъ: Тъй го разбира прѣдседателството, по поводъ на което и постѫпва така.
Има думата г. министъръ-прѣдседателтъ.

Министъръ-прѣдседатель д-ръ В. Радославовъ: Ние трѣбва да се придържаме о правилника. Тъй е, както казва г. Фаденхехтъ, това не се оспорва, но азъ мисля, че начинътъ, по който се тръгна тукъ по тая интерпелация, ние малко се разпространихме; давахме и обяснения по това, не се ограничихме въ интерпелацията, но говорихме, така да се каже, разпространително, общо обяснявахме, тъй, както е и мисъльта на онія, които сѫ правили интерпелацията, че трѣбва за прѣхраната на населението и войската да станатъ разисквания, обяснения въ Народното събрание, . . .

Д-ръ Н. Сакаровъ: Понеже е важенъ въпросъ.

Министъръ-прѣдседатель д-ръ В. Радославовъ: . . . за да се види тамъ, дѣто е нужно да поправимъ и кое е именно грѣшка. Та отъ тая точка като излизамъ, мисля, че г. прѣдседателтъ на бюрото е правъ. И той съзнава, че по правилника е така, но мисля, че нѣма да се принесе нѣкоя врѣда на въпроса, ако се чуятъ още единъ, двама или трима народни прѣдставители и отъ другитѣ течения.

Отъ лѣвицата: Послѣ.

Министъръ-прѣдседатель д-ръ В. Радославовъ: И послѣ туй азъ ще говоря. Мисля, че Народното събрание може въ този случай да се съгласи да чуе и други двама или трима, и слѣдъ туй азъ ще говоря. Не е нѣщо, съ което ще поврѣдимъ, то може да стане по наше общо съгласие, както мисли и г. прѣдседателтъ.

А. Коновъ: Слѣдъ Вашитѣ обяснения, никой нищо нѣма да има противъ да говорятъ.

Министъръ-прѣдседатель д-ръ В. Радославовъ: Така е, това го знамъ, но въпросътъ е sui generis.

Г. Василевъ: Не е.

Министъръ-прѣдседатель д-ръ В. Радославовъ: Азъ оставямъ разрѣшението на въпроса по-нататъкъ на г. прѣдседателя.

К. Пастуховъ: Слѣдъ Вашитѣ обяснения народнитѣ прѣдставители иматъ правото да говорятъ по 15 минути.

Прѣдседателтъ: Чакайте и ние да кажемъ двѣ думи!

К. Пастуховъ: Азъ казвамъ, какъ правилникътъ разпорежда да се постѫпи въ този случай.

Прѣдседателтъ: Както по-рано казахъ, по причина на прѣдмета, който засѣга интерпелацията, даде се думата на всички г. г. народни прѣдставители, и се изказаха, както забѣлѣжи много право г. министъръ-прѣдседателтъ, и много други работи вънъ отъ интерпелацията.

Отъ лѣвицата: То е другъ въпросъ.

Прѣдседателтъ: Искането да не говори никой отъ страна на болшинството е всѣ едно да не се допустне да говори по прѣдмета другъ, освѣнъ опозицията.

Отъ лѣвицата: Да говорятъ слѣдъ министра.

Прѣдседателтъ: Азъ мисля, че това не е право, не е справедливо, и затуй моля да се не настоява на него. Нека се изкажатъ г. Досевъ и г. Бракаловъ и слѣдъ туй ще говори г. министъръ-прѣдседателтъ.

К. Пастуховъ: Нѣма въпросъ за справедливость, когато има въпросъ за право.

Прѣдседателтъ: Има думата г. Георги Кирковъ.

Г. Кирковъ: Г. г. народни прѣдставители! При общо съгласие, че правилникътъ е много ясенъ и точенъ, чини ми се, че нѣма какво да се спори, . . .

Д-ръ Н. Сакаровъ: Трѣбва да се изпълни правилникътъ.

Г. Кирковъ: . . . а трѣбва да се изпълни правилникътъ. Сега, защо ще трѣбва да изслушаме г. министъръ-прѣдседателя най-напрѣдъ, а слѣдъ това да чуемъ господата отъ болшинството? Първо, тѣ не сж прѣдставили интерпелация. Ако тѣ бѣха прѣдставили друга интерпелация, можеха да взематъ участие. Второ, ние трѣбва да изслушаме г. министъръ-прѣдседателя по-рано затова, защото, слѣдъ като го изслушаме, може би господата отъ болшинството нѣма да намѣрятъ за нужно да говорятъ. Мисля, че г. министъръ-прѣдседателтъ дѣйствително ще бжде достатъчно изчерпателенъ и пъленъ въ своитѣ обяснения, та да нѣма нужда да говорятъ. Защо ще прѣдшествувате министра, когато той е по-добрѣ освѣтленъ по тая работа, за която го интерпелираме? Белкимъ вие по-добрѣ ще освѣтлите въпроса? Тъй че правилникътъ добрѣ е поставилъ въпроса. Опозицията отъ разнитѣ групи прави интерпелация къмъ правителството, а не къмъ г. Досева; правителството ще отговори, и слѣдъ това вече ще се изкажемъ ние, които сме недоволни, своето недоволство, а онѣзи, които сж доволни — своето доволство, и въпросътъ се изчерпва.

Прѣдседателтъ: Моля, г-да, четете добрѣ правилника, който цитирате! Въ правилника е казано „запитвачъ“, а не запитвачи.

С. Костурковъ: То е сѐ едно.

А. Величковъ: Запитвачъ не сж нѣколко групи.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ: Нѣколко групи сж подписали.

Прѣдседателтъ: И послѣ е казано, че отъ всѣка парламентарна група има право да говори по единъ. Тогава не трѣбваше да се допустнатъ двама души да говорятъ отъ земледѣлската група.

Има думата г. Кръстю Пастуховъ.

К. Пастуховъ: Г. министъръ-прѣдседателтъ, когато бѣха поставени интерпелациитѣ на дневенъ редъ, самъ се съгласи, че понеже сж подписани отъ нѣколко групи, то нека иматъ думата прѣдставителитѣ на всички групи. Това е било и нашето намѣрение: не да подадемъ отдѣлни интерпелации, за да се приповторятъ, а да подадемъ една съвмѣстна и да има думата всѣка група. Интерпелацията е отправена къмъ правителството, за да отговори на зададенитѣ въпроси; ако тя бѣше отправена къмъ болшинството или къмъ отдѣленъ народенъ прѣдставитель, естествено, той щѣше да има думата; но правилникътъ не позволява подобни запитвания отъ народенъ прѣдставитель къмъ народенъ прѣдставитель или отъ група къмъ група. Ето защо въпросътъ е разрѣшенъ много изчерпателно въ правилника отъ гледна точка на правото и справедливостьта. Прѣдъ ясния неговъ текстъ ние трѣбва да се подчинимъ, защото тамъ изрично е казано: слѣдъ развиване на запитването, надлежниятъ министъръ отговаря, а подиръ това по единъ прѣдставитель отъ всѣка една група има право 15 минути да се намѣси въ дебатитѣ. Ако тия прѣдставители биха желали по-продължително участие въ дебатитѣ и ако въпросътъ ги интересуваше толкова много, колкото интерпелатора, нищо не имъ прѣчеше да подадатъ заедно съ подписавшитѣ интерпелацията, една интерпелация до надлежния министъръ и да му поискатъ нужнитѣ обяснения.

К. Досевъ: Ние не можемъ ли да приподпишемъ вашата интерпелация?

К. Пастуховъ: Очевидно, тѣхъ въпросътъ не ги е интересувалъ тъй, както насъ интересува, или тѣ не сж смѣтнали за добрѣ да зададатъ въпроси на правителството, както ние ги задаваме.

Г. г. народни прѣдставители! Трѣбва да се прави разлика между интерпелация и законопроектъ. Когато се внася законопроектъ, тогава всички партийни групи, чрѣзъ свой прѣдставитель, иматъ право по два часа да се изказатъ, а когато се внася интерпелация, както забѣлѣжи и г. министъръ-прѣдседателтъ, само запитвачътъ има право да говори два часа, а слѣдъ отговора на министра и депутатитѣ, по единъ отъ всѣка група, иматъ право да говорятъ 15 минути. Народното събрание, което трѣбва да уважава своя собственъ правилникъ, толкова повече, че той има единъ смисълъ, който ние съзнаваме, сега мисля, че нѣма какво да прѣрѣшава, а трѣбва да се подчини на този правилникъ и да не създава прецеденти, които могатъ да внесатъ само анархия въ разискванията, а не да турятъ редъ въ тѣхъ.

Прѣдседателтъ: Г. Гочо Димовъ има думата.

Г. Димовъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ мисля, че почитаемитѣ прѣдставители на опозицията не сж прави, като искатъ да дадатъ такова тълкуване на правилника. Споредъ моитѣ схващания и разбирания случаятъ не подпада подъ този членъ на правилника — той е едно изключение. Трѣбва ли да се постжпва така, както поддържатъ тѣ, и ако бѣше само единъ народенъ прѣдставитель развилъ интерпелацията подадена отъ цѣлата опозиция? Както когато една отдѣлна група направи интерпелация, трѣбва единъ членъ отъ групата да я развие — запитвачътъ, сжщо и въ настоящия случай цѣлата опозиция трѣбва да се счита като една група, като една партия, а всички други като отдѣлни членове или прѣдставители на тая група, и трѣбваше само единъ да развие интерпелацията. Слѣдователно, ако тѣ искатъ да се постжпи точно по този членъ на правилника, който се прочете отъ почитаемия прѣдседатель, трѣбваше само единъ членъ отъ опозицията да развие тая интерпелация и, слѣдъ като чуемъ обясненията на г. министра, да говори по единъ прѣдставитель отъ всѣка група по 1/4 часъ. Тѣ, обаче, не направиха това. Както отъ обясненията, които даде г. министъръ-прѣдседателтъ, когато се съгласи да се разисква интерпелацията, така сжщо отъ мълчаливото съгласие на цѣлата опозиция азъ схващамъ, че интерпелацията е само единъ поводъ да се разисква въобще по въпроса за прѣхраната. И по нея не се направиха само запитвания къмъ г. министъръ-прѣдседателя, а се разискваха всички мѣрки, които трѣбва да се взематъ, и се подхвърли на критика външната и вжтрѣшната политика на правителството, които могатъ да бждатъ прѣдметъ при разискване на тронното слово или на нѣкой бюджетъ. Ето защо азъ намирамъ, че понеже случаятъ не подпада точно подъ този членъ отъ правилника, почитаемото Народно събрание и респективно прѣдседателството е въ правото си да даде да говорятъ и други членове отъ останалитѣ групи, послѣ надлежниятъ министъръ да даде своитѣ обяснения и слѣдъ това всѣка група чрѣзъ единъ свой прѣдставитель да каже доволна ли е или не. Както казахъ, почитаемитѣ прѣдставители на опозицията не говориха само по запитването, а по редъ други мѣрки, които трѣбва да се взематъ по въпроса за прѣхраната. Слѣдователно, за да може да се даде едно правилно разрѣшение на въпроса, трѣбва да се даде възможность и на другитѣ групи отъ Народното събрание да се изкажатъ по този важенъ въпросъ и тогава да се чуятъ обясненията на г. министра.

Прочее, азъ правя прѣдложение, щото да се даде възможность да се изкажатъ всички други групи, които не сж говорили.

А. Коновъ: Прѣдложение не може да се прави.

А. Христовъ: Слѣдъ министра говорете!

Прѣдседателтъ: Има думата г. министърътъ на народната просвѣта.

Министъръ П. Пешевъ: Г. г. народни прѣдставители! Позволете и на мене да кажа нѣколко думи по този въпросъ. Азъ мисля, че прѣдседателството е право въ случая, като прѣдлага да се направи изключение по тая интерпелация. Такава бѣше мисъльта на всички оратори, които изтъкнаха, че този въпросъ е толкова важенъ и толкова сжществен за страната, щото необходимо е цѣлото Народно събрание, безъ разлика на групи, да си каже мнѣнието. По тия съображения се направи изключение по тая интерпелация, като мълкомъ се възприе да говори не само единъ ораторъ, интерпелаторъ, но и оратори отъ всички групи, които сж подписали тая интерпелация. Отъ земледѣлската група говориха двама.

С. Момчевъ: Записани сж.

Министъръ П. Пешевъ: И г. Коларовъ, който не е подписалъ тази интерпелация, но друга, се присъедини къмъ общата. Макаръ интерпелацията да не е подписана отъ г. д-ръ Данева, обаче и той говори по нея.

Отъ крайната лѣвица: Г. д-ръ Ходжовъ е подписалъ.

Министръ П. Пешевъ: Направи се изключение въобще прѣдъ видъ важността на въпроса, а правилникътъ е такъвъ именно, какъвто го съобщи г. прѣдседателтъ, а именно, че трѣбва да говори само запитвачътъ и слѣдъ отговора на министра отъ всѣка група да говори по единъ ораторъ въ продължение ¼ часъ. И това има смисълъ и резонъ. Инакъ Народното събрание би се обърнало на говорилня, тъй като по дребни въпроси ще се правятъ запитвания, подписвани отъ 20 души, за да могатъ и 20-тѣ души да говорятъ по два часа. Г. г. народни прѣдставители! Ще се съгласите, че мисъльта на правилника не е да се прави чрезъ запитванията обструкция, но да се даде едно освѣтление по въпроса, върху който се прави запитването. Запитвачътъ, който прави запитването, въ два часа ще изчерпи материята, по която прави запитването, и отъ всѣка група— тѣ сж 12 или 14 — по единъ прѣдставитель като говори по ¼ часъ, прѣдостатъчно е да бжде разясненъ въпросътъ, за да може Народното събрание, напълно освѣтлено, да гласува правилно, съзнателно. Ако приемете тази практика, която се прѣдлага отъ народния прѣдставитель г. Фаденхехтъ, Народното събрание често за дребни работи ще разисква съ недѣли, тъй като трѣбва да изслушва подписавшитѣ интерпелацията на брой 20 или 30 души, всѣки отъ които ще претендира да говори въ продължение на 2 часа.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Тъкмо Вие искахте това да имате — много интерпелатори.

Министръ П. Пешевъ: Едно Народно събрание, което не се зачита, би могло по такъвъ начинъ по най-дребни въпроси да се занимава съ недѣли и да нѣма врѣме за плодотворна работа. Съгласете се, г. г. народни прѣдставители, че мисъльта на нашия правилникъ не е такава и азъ мисля, че народното прѣдставителство отъ опозиционнитѣ групи нѣма да загуби нищо, ако даде възможность и на ония, които не принадлежатъ къмъ тѣхъ, да си изкажатъ и тѣ мнѣнието всестранно. Какво се боите, г. г. народни прѣдставители, отъ едно всестранно освѣтление?

А. Коновъ: Никой не се бои — искаме да запазимъ правилника.

Министръ П. Пешевъ: Не се боите, но като-че-ли не желаете да чуете други. Нека и на господата отъ болшинството, които въ очитѣ на нѣкои отъ васъ сж толкова черни, се даде възможность да си кажатъ мнѣнието.

Отъ крайната лѣвица: Ние интерпелираме министра.

Министръ П. Пешевъ: Вие не протестирахте нищо, когато г. Даневъ, безъ да е подписалъ, говори.

А. Коновъ: Г. Ходжовъ е подписалъ.

Министръ П. Пешевъ: Който е подписалъ, трѣбва да говори, но г. д-ръ Даневъ не е подписалъ интерпелацията. Ние не се възпротивихме, г. г. народни прѣдставители, да говорятъ отъ васъ по два часа всички подписавши интерпелацията. Защо ще се противите сега вие да изслушате оратори отъ други групи? Азъ мисля, че самиятъ въпросъ ще бжде повече изясненъ, и ние, и вие ще бждемъ повече освѣтлени, ако бждатъ изслушани и други оратори. Недѣйте тълкува така правилника, защото ще изпаднемъ въ едно абсурдно положение по други нѣкои въпроси, които не сж сжществени. Не всѣкога интерпелациитѣ сж толкова важни като тази интерпелация, за да допустнемъ такова изключение, както сега. Сега го допустнахме, но нѣма другъ пжть да допустнемъ, когато се занимаваме съ дребни работи. Съгласете се, че това ще бжде безсмислено да има наведнъжъ 20 интерпелатори по единъ въпросъ.

Я. Сакжзовъ: Кой иска това?

Министръ П. Пешевъ: Една интерпелация могатъ да я подпишатъ 20 души.

Я. Сакжзовъ: Вие искате това.

Министръ П. Пешевъ: Моля ви, прочее, г. г. народни прѣдставители, да се съгласите да изслушаме и тия оратори и слѣдъ това ще чуемъ обясненията на г. министъръ-прѣдседателя, слѣдъ като е чулъ критиката и освѣтлението на цѣлото Народно събрание, и меншеството, и болшинството. Нѣма нищо Народното събрание да изгуби.

А. Коновъ: Ще се потъпче правилникътъ.

Министръ П. Пешевъ: Оттамъ нататъкъ пакъ ваша работа — както искате, така рѣшавайте, обаче моето мнѣние е, че нѣма смисълъ.

Г. Василевъ: Г. Досева не интерпелираме.

К. Пастуховъ: Г. Досевъ има право само на лично обяснение.

Прѣдседателтъ: Моля, г. Пастуховъ, имайте малко търпѣние да чуете и мнѣнието на другитѣ групи.

К. Пастуховъ: Правилникътъ искаме да се изпълни. Споредъ правилника, г. министъръ-прѣдседателтъ трѣбва да даде обяснения и слѣдъ това г. Досевъ, ако желае да говори, да говори.

Прѣдседателтъ: Значи, само вие искате да говорите. Защо бѣгате отъ освѣтление?

Има думата г. Кочо х. Калчевъ.

К. х. Калчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Всички отъ васъ, които сте запознати съ парламентарнитѣ обичаи на другитѣ страни, ще признаете, че, по начало, по всѣка интерпелация има единъ интерпелаторъ. Може и други да се присъединятъ, може да съчувствуватъ, може да подпишатъ, но интерпелаторътъ бива единъ. И това си има разумъ. Въ всички парламенти цѣлта на интерпелациитѣ не е да се занимава парламентътъ въ продължение на една цѣла извънредна сесия съ една интерпелация; цѣлта на интерпелациитѣ се знае — единъ въпросъ да се освѣтли. Много пжти по поводъ на интерпелации сж събаряни правителства, но никой пжть не е било допустнато по интерпелации да се изреждатъ да говорятъ прѣдставители отъ нѣколко парламентарни групи или да има нѣколко души запитвачи по единъ и сжщи прѣдметъ. У насъ, ако правилника допуща да се говори отъ прѣдставители на парламентарнитѣ групи, то трѣбва да се тълкува ограничително. Тамъ е казано, че слѣдъ като се отговори на запитването, може отъ всѣка парламентарна група да говори по единъ, но не е казано, когато се развива интерпелацията, отъ всѣка парламентарна група да говори по единъ. И не може да бжде другояче тълкуванъ правилникътъ.

Г. Василевъ: Въ английския парламентъ, прѣди нѣколко дена, говориха по двама-трима.

Отъ дѣсницата: Е-е-е!

К. х. Калчевъ: Защо въ настоящия случай се допуска изключение? Дѣйствително, бюрото допустна да говорятъ и други парламентарни групи, но не затуй, защото сж били приподписали, та сж допустнати да говорятъ. Ако бюрото допустна да говорятъ, да развиятъ, тъй да се каже, едноврѣменно съ първия интерпелаторъ и други лица тази интерпелация, то е защото правителството изрично даде съгласието си въ тази извънредна сесия да се говори по прѣхраната, та по тоя начинъ да се хвърли свѣтлина върху прѣхраната, да се изслушатъ всички. По тази причина прѣдседателството на Народното събрание допустна на всички групи да говорятъ, но очевидно е, че нѣматъ право по правилника да говорятъ — това не подлежи на критика — защото само единъ интерпелаторъ може да развие запитването. Единъ пжть това допустнато, то не може да служи като прецедентъ за други случаи. Азъ поддържамъ, въ всѣки случай, че само единъ интерпелаторъ взема думата по една интерпелация и само той може да я развие, никой другъ. Слѣдователно, този прецедентъ не бива да служи и за други пжть. Но, както казахъ, цѣлта е била да се изкажатъ всички по прѣхраната, да изслуша правителството всички и въ знание на работата да отговори. Веднъжъ допустнато това изключение, азъ мисля, че справедливо ще бжде да се изслушатъ всички парламентарни групи, слѣдъ което правителството да каже своята дума, и тогава, както е казано въ правилника, отъ всѣка група ще говори по единъ ¼ часъ, и да се направи прѣдложение за дневенъ редъ, който да се гласува. Това е редовното, всѣко друго тълкувание е софистическо и никой парламентъ не ще допустне една интерпелация да се развива отъ нѣколко интерпелатори. Въ правилника е казано, че прѣдставители отъ групитѣ могатъ да говорятъ слѣдъ като отговори министърътъ, но

не прѣдставителитѣ отъ всѣка група да развиватъ интерпелацията само защото сѫ я приподписали. Затова азъ поддържамъ, щомъ допустна прѣдседателството да говорятъ по единъ прѣдставитель отъ всѣка група, нека се изкажатъ и другитѣ групи. Това, обаче, не бива да служи като прецедентъ при бѫдащи интерпелации, т. е. да развиватъ една и сѫща интерпелация нѣколко души отъ разнитѣ парламентарни групи.

Прѣдседателтъ: Има думата г. д-ръ Йосифъ Фаденхехтъ.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ взехъ повторно думата, за да уясня нашето становище. Ние мислимъ, че отъ голѣмо значение е да се запази редътъ при разискванията въ Народното събрание по всички въпроси и специално когато се касае за интерпелации.

Д-ръ Х. Георгиевъ: По единъ въпросъ два пѫти говорите — това съгласно ли е съ правилника?

Д-ръ Й. Фаденхехтъ: Азъ се питамъ: въ качеството на какъвъ ще говори, напр., г. Досевъ?

Министъръ Ж. Бакаловъ: Г. Даневъ въ качеството на какъвъ говори?

Д-ръ Й. Фаденхехтъ: Той говорѝ въ качеството на запитвачъ.

Министъръ Ж. Бакаловъ: Вие говорите два пѫти по единъ и сѫщи въпросъ, въпрѣки правилника.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ: Дадена ми е думата, г. министре.

Министъръ Ж. Бакаловъ: Дадена Ви е въпрѣки правилника. Вие не съблюдавате правилника.

А. Величковъ: Прѣдседателтъ отговаря за това. (Глъчка)

Прѣдседателтъ: (Звъни)

Д-ръ Й. Фаденхехтъ: Въ случая, г. г. народни прѣдставители, имате седемь интерпелации, които сѫ наедно дадени. Ние можехме сѫщото да постигнемъ, ако бѣхме подали седемь интерпелации идентични, отъ седемь различни интерпелатори, и тогава никой нѣмаше да се съмнѣва, че всѣки има право да развие своята интерпелация. Понеже интерпелациитѣ бѣха съ идентични текстове, затова се подадоха написани на една книга, подписана отъ седемтѣ парламентарни групи, и тѣзи седемь парламентарни групи чрѣзъ своитѣ прѣдствители развиха интерпелацията си. Тѣ бѣха запитвачи. Слѣдъ запитвачитѣ говори министърътъ, слѣдъ него — народнитѣ прѣдставители, и то не лично, а всѣки отъ името на своята парламентарна група.

Не искамъ да се протакатъ тия разисквания. Ние смѣтаме, обаче, че правилникътъ е ясенъ, и ако болшинството би наложило другъ начинъ на разискване, то ще бѫде съвършено противъ правилника.

Прѣдседателтъ: Има думата г. Стоянъ Костурковъ.

С. Костурковъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ схващамъ тия разисквания като нова обструкция на нашата интерпелация.

Отъ дѣсницата: А-а-а! (Смѣхъ)

И. Г. Поповъ: Сериозно ли говорите?

К. Досевъ: Искатъ да не дадатъ възможность да се изкажа. (Глъчка)

Прѣдседателтъ: (Звъни)

С. Костурковъ: Всички парламентарни групи, които сѫ подписали интерпелацията, развиха послѣдната. По реда, опрѣдѣленъ отъ правилника на Събранието, надлежният министъръ трѣбва да отговори, а слѣдъ туй всѣка група има право да изкара по единъ човѣкъ да говори 15 минути. Това е правилникътъ въ своя членъ 55. Какво искате повече, г-да? Нѣма защо да приказваме повече. Да минемъ по-нататъкъ къмъ работа — . . .

Н. Начевъ: Цѣлта ви е да не можемъ да говоримъ.

С. Костурковъ: . . . г. министъръ-прѣдседателтъ нека даде своя отговоръ и слѣдъ туй г. Досевъ, отъ името на своята парламентарна група, както и другитѣ, отъ името на своята парламентарна група да излѣзатъ въ 15 минути да кажатъ своята дума. Това е правилникътъ, това е правото.

К. Досевъ: Вие говорите по два часа, а на насъ отнемате правото да говоримъ.

Прѣдседателтъ: Има думата г. Константинъ Панайодовъ.

К. Панайодовъ: Г. г. народни прѣдставители! Ако оставимъ настрана текста на правилника и неговото тълкуване, менѣ ми прави странно впечатление, че въ случая има опозиция противъ желанието на единъ народенъ прѣдставитель да говори — отъ кого? Отъ други народни прѣдставители. На какво основание едни народни прѣдставители, които тукъ изказаха мнѣнието си по единъ сѫществень въпросъ, искатъ да откажатъ правото да говори другъ народенъ прѣдставитель, да даде и той своето обяснение?

А. Коновъ: Вие тълкувате правилника.

К. Панайодовъ: Моля Ви. Азъ ви казвамъ: като оставимъ настрана текста на правилника и неговото тълкуване, на какво основание вие, народнитѣ прѣдставители, които казахте своето мнѣние, не желаете да чуете вашитѣ противници?

А. Коновъ: Вие желаете да тълкувате правилника — това не е сега на дневенъ редъ.

Прѣдседателтъ: (Звъни)

К. Панайодовъ: Освѣнъ това, тълкуването на правилника, което даватъ г. министърътъ на народното просвѣщение и г. Калчевъ, е съвършено правилно, защото никѫдѣ въ правилника и въ конституцията нѣма да намѣрите да се говори за „запитвачи и интерпелатори“; вредъ се казва: „запитвачъ или интерпелаторъ“. Какво означава това? То означава, че едно запитване може да бѫде развито тукъ, прѣди да говори министърътъ, само отъ единъ народенъ прѣдставитель. Ако възприемемъ противното мнѣние, ние бихме достигнали до единъ абсурдъ, защото е възможно ежедневно да се подаватъ по 1, 2, 3, 5, 10 интерпелации и ако желае една опозиция или въобще една часть отъ народното прѣдставителство да прави обструкция за работата на Народното събрание, може винаги 10-15 души да подписватъ една интерпелация, всѣки да претендира да говори по тази интерпелация два часа, и така цѣла сесия да се отнеме само съ една интерпелация

А. Коновъ: Народното събрание ще рѣшава дали да допустне всички интерпелатори да говорятъ.

К. Панайодовъ: Моля Ви се! Признавате ли вие, че ако ние възприемемъ мнѣнието, че всѣки, който е подписалъ една интерпелация, има право да я развива, ще достигнемъ до единъ абсурдъ? Това признавате ли или не? Ако това е така, тогава не може така да се тълкува, както вие искате.

Х. Славейковъ: Не признаваме, че е абсурдъ.

К. Панайодовъ: Слѣдователно, не всѣки, който подписва една интерпелация, може да я развива, . . .

Х. Славейковъ: Ама не признаваме, че е абсурдъ.

Министъръ Ж. Бакаловъ: Който има умъ, трѣбва да го признае.

К. Панайодовъ: . . . а ще я развие само този, подписътъ на когото личи въ началото.

А. Кундалевъ: Вие сега какво правите?

Д. Кьорчевъ: (Къмъ лѣвия центъръ) Това поне е право — защо не слушате?

А. Ботевъ: Вие сте правистъ, а изопачавате правилника.

Прѣдседателтъ: (Звъни)

К. Панайодовъ: Казано е въ правилника: по единъ отъ група да говорятъ 15 минути, г. Ботевъ, а не по единъ отъ група да говори по два часа. А защо ние постжпихме така, по този начинъ, че се допустнаха да говорятъ всички подписавши интерпелацията, и нѣщо повече — и тѣзи, които не сж подписали интерпелацията? Защо, г. г. народни прѣдставители? Ние забравяме това, което чухме тукъ прѣди десетина—петнадесеть дена отъ г. министъръ-прѣдседателя. Когато се сложиха на разискване интерпелациитѣ, г. министъръ-прѣдседателтъ заяви: „Г-да! Азъ считамъ, че въпросътъ за прѣхраната е сжществень, и желая да чуя мнѣнието на народното прѣдставителство по него, заради това ще желая да чуя прѣдставители на всички парламентарни групи въ Народното събрание; въпросътъ е сжществень и, ржководимъ отъ това, азъ туй нѣщо го искамъ". Какво стана слѣдъ това? Г. прѣдседателтъ на Народното събрание го допустна, така и стана фактически: говори не само този, който пръвъ е подписалъ интерпелацията, а говориха всички, които сж я подписали, говориха и хора, които не сж я подписали. Какво означава това? То означава, че Народното събрание желае по този въпросъ да изслуша мнѣнията на всички групи. Въпросътъ е важенъ, въпросътъ е сжществень и по него отъ тѣзи разисквания ще черпятъ поука и народни прѣдставители, и министри, и цѣлиятъ кабинетъ, за да се види дали трѣбва да се направятъ нѣкои поправки, нѣкои подобрения по въпроса за прѣхраната; заради това необходимо е да се чуятъ мнѣнията на всичкитѣ групи.

Ето защо, г. г. народни прѣдставители, ние ще бждемъ съвършено непослѣдователни, ако, слѣдъ като изслушахме мнѣнията на седемтѣ парламентарни групи, откажемъ понататъкъ да слушаме мнѣнията на други народни прѣдставители. Слѣдователно, искането на г. Досева да говори е съвършено основателно. И понеже тукъ г. прѣдседателтъ, който дава думата и я отнема, въ послѣдователность съ туй, което е направилъ съ другитѣ народни прѣдставители, дава думата и на г. Досева, менѣ ми се струва, че той има право да говори.

Прѣдседателтъ: Има думата г. Никола Мушановъ.

Отъ лѣвицата: Отказва се. Да се гласува.

Отъ дѣсницата: Нѣма какво да се гласува.

Прѣдседателтъ: (Звъни) По този въпросъ всѣки има право да си каже думата. Има думата г. Мушановъ.

Н. Мушановъ: Понеже въпросътъ е много ясенъ, отказвамъ се.

А. Христовъ и **К. Пастуховъ.** Приложете правилника — да минемъ на дневенъ редъ и да чуемъ какво ще каже г. министъръ-прѣдседателтъ.

Прѣдседателтъ: Г. Пастуховъ! Вие ли ще учите прѣдседателството?

Г. Мушановъ се отказва. Има думата г. Стефанъ Лилковъ.

С. Лилковъ: Г. г. народни прѣдставители! Когато се касае въпросътъ да се хвърлятъ всевъзможни нелѣпости по адресъ на правителството и на болшинството, тогава господата отъ тукъ (Сочи лѣвицата) сж послѣдователни и логични и искатъ да използуватъ и това, което не имъ се дава въ правилника.

Г. г. народни прѣдставители! Извѣстно е на всички ви, че извънредната сесия се свика изключително за да се разискватъ интерпелациитѣ. Не може да се допустне, че по единъ такъвъ важенъ въпросъ, какъвто е въпросътъ за прѣхраната, заради който се свика извънредна сесия, ще трѣбва да се приложи правилникътъ буквално, така, както се прилага, когато се отнася за съвършено обикновени интерпелации. Защото, г. г. народни прѣдставители, като изхождаме отъ самия правилникъ, който е противъ това: да се допустне и на насъ тукъ да говоримъ, вие ще видите, че тамъ, въ този правилникъ, се говори, че за интерпелацията се опрѣдѣля день, въ който тя да бжде развита и въ който да й се отговори отъ надлежния министъръ. Може ли да се допустне, г. г. народни прѣдставители, че за единъ такъвъ важенъ въпросъ, какъвто е въпросътъ за прѣхраната, за който се опрѣдѣля не единъ день, а се опрѣдѣля извънредна сесия, за който се свикватъ народнитѣ прѣдставители на извънредна сесия, да се приложи правилникътъ така буквално, както е буквата на този членъ, въ който се говори за интерпелациитѣ и за тѣхното развиване? (Възражение отъ лѣвицата)

Прѣдседателтъ: (Звъни)

С. Лилковъ: Г. министъръ-прѣдседателтъ, както и г. прѣдседателтъ още въ началото схванаха, че въпросътъ е важенъ, и безъ огледъ на това какво пише правилникътъ, г. прѣдседателтъ допустна да се изкажатъ отъ страна на опозицията всички оратори, да говорятъ по единъ, два и повече часа. Г. министъръ-прѣдседателтъ самъ го заяви съ огледъ на самия този правилникъ, че господата отъ опозицията иматъ право да се изкажатъ всички поотдѣлно по въпроса, както тѣ, тъй и господата отъ болшинството, и тогазъ той, г. министъръ-прѣдседателтъ, ще отговори.

И тъй, г. г. народни прѣдставители, ние се намѣрихме при едно ново положение, при едно положение такова, каквото самиятъ въпросъ, по своята важность, създаде. Г-да! Когато се касаеше да говорятъ тѣ, да хвърлятъ всевъзможни нелѣпости по адресъ на министритѣ, и то, г. г. народни прѣдставители, не по въпроса за прѣхраната, а по въпроси съвършено отдѣлни, незасѣгащи ни най-малко въпроса за прѣхраната, каквато бѣше рѣчьта на г. Костуркова, каквато бѣше рѣчьта на г. Омарчевски и на всички други, тогава тѣ бѣха послѣдователни и искаха да приказватъ съ часове, а сега, когато е въпросъ да се изясни въпросътъ отъ страна на болшинството, отъ тѣзи, които сж засегнати въ тѣзи рѣчи — лично се засегнаха господа отъ болшинството въ тѣзи рѣчи — . . .

Нѣкой отъ лѣвицата: Да искатъ думата за лично обяснение.

С. Лилковъ: . . . когато се касае да се изкажатъ, да освѣтлятъ отъ наше гледище въпроса, тогава искате спазване на правилника Ако сте послѣдователни и логични, трѣбваше да бждете такива още въ началото и трѣбваше да изберете единъ измежду васъ, който да развие интерпелацията, да се даде възможность на министра да отговори, и тогава отъ вашитѣ групи да говори по единъ четвъртъ часъ и отъ групитѣ на болшинството да говори по единъ четвъртъ часъ. А сега, когато вие говорихте съ часове даже по нѣща, които нѣматъ нищо общо съ интерпелацията, вие не трѣбва да се държите за правилника и всички тѣзи ругатни и нелѣпости, които се хвърлиха по адресъ на болшинството, да останатъ тъмни, неосвѣтлени. Това не може да се допустне.

Ето защо азъ правя прѣдложение да се допустне да говорятъ сега и оратори отъ болшинството.

К. Пастуховъ: Правите обструкция на интерпелацията. Това е тържество на фалита на вашата политика.

Прѣдседателтъ: (Звъни) Г. Пастуховъ! Вие постоянно нарушавате реда. Какъ така само Вие ще говорите!

Нѣкой отъ дѣсницата: Той сѐ по правилника дѣйствува!

Прѣдседателтъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ Д. Тончевъ: Г. г. народни прѣдставители! Позволете ми съ нѣколко думи само да се намѣся и азъ.

Азъ съмъ пръвъ, който ще искамъ да се спази правилникътъ.

Отъ лѣвицата: О-хо-о-о!

Прѣдседателтъ: (Звъни) Моля, г-да!

Министъръ Д. Тончевъ: Може нѣкои отъ г. г. народнитѣ прѣдставители да не сж съгласни съ това, но азъ искамъ, както г. Фаденхехтъ, като добъръ юристъ, се основа на правилника, да позволите и на мене да изтъкна нѣкои съображения, за да покажа, че г. Фаденхехтъ има грѣшка при тълкуванията си въ това отношение.

Г. Василевъ: За да избѣгнете интерпелацията.

С. Лилковъ: Съвсѣмъ не.

Прѣдсѣдателѭтъ: Това нетърпѣние, г. Григоръ Василевъ, какво показва?

К. Пастуховъ: Фалитъ на вашата политика.

Г. Василевъ: Вмѣсто да отговори на интерпелацията, той се занимава съ приказки, съ тълкуване на правилника. Това не е наслѣдствено право да го тълкува.

Н. Калчевъ: Григоръ Василевъ да мълчи, защото ще извадимъ налице телеграмата на „бабалъка"!

Прѣдсѣдателѭтъ: (Звъни)

Министъръ Д. Тончевъ: Ако да не бѣха говорили двама души народни прѣдставители, които не сѫ подписали интерпелацията, може би г. Фаденхехтъ, заедно съ всички тѣзи колеги, които го поддържатъ, да биха били прави. Но нека поставимъ въпроса тъй, както си е. Ако народното прѣдставителство е търпѣло да се наруши правилникътъ въ чл. 55 само за единъ ораторъ, това сѫщото Народно събрание, за своя честь, достолѣпие и послѣдователность, трѣбва да търпи нарушението му и за още нѣколко други.

К. Пастуховъ: Ние не сме поклонници на нарушенията.

Прѣдсѣдателѭтъ: (Звъни) Моля, г. Пастуховъ!

Министъръ Д. Тончевъ: А-а-а, г. Пастуховъ, тамъ не сме съгласни! — Г. г. народни прѣдставители! Интерпелацията, която се развиде днесъ, не е подписана нито отъ едного отъ прѣдставителитѣ на тѣснитѣ социалисти. (Възражение отъ крайната лѣвица) Вѣрно е, че тѣснитѣ социалисти иматъ друга интерпелация съ сѫщото съдържание, но нека тѣ заявятъ, че се отказватъ отъ оная интерпелация, че я сливатъ съ тази, за да не се дискутира тя отдѣлно, и че г. Коларовъ е говорилъ по своята собствена интерпелация.

В. Коларовъ: Да, по нашата собствена интерпелация.

Министъръ Д. Тончевъ: Значи, интерпелацията на тѣснитѣ социалисти по този сѫщия въпросъ е слѣта съ тази. Тъй ли е, г. Кирковъ?

Г. Кирковъ: (Отговаря нѣщо)

Министъръ Д. Тончевъ: Само въ такъвъ случай ще може да се каже, че г. Коларовъ е говорилъ правилно и редовно по правилника, и то ако е подписалъ онази интерпелация, която е подадена отъ тѣхната група.

Т. Лукановъ: Подписалъ я е.

Министъръ Д. Тончевъ: Не зная — азъ поне я нѣмамъ въ ржката си. — Не е подписалъ интерпелацията тъй сѫщо и г. д-ръ Даневъ.

Нѣкой отъ лѣвицата: Г. Ходжовъ е подписалъ като прѣдставитель на групата.

Прѣдсѣдателѭтъ: (Звъни)

Министъръ Д. Тончевъ: Подписалъ я е г. д-ръ Ходжовъ. Може ли, г. г. народни прѣдставители, да поддържате, че тази интерпелация по съдържанието си е подписана колективно отъ всички партии, . . .

С. Костурковъ: Има писмо за това.

Министъръ Д. Тончевъ: . . . и да се разбира, че ако е подписана отъ едного, може да говори заради него другъ? Прѣди всичко правилникътъ за вѫтрѣшния редъ на Народното събрание изрично опрѣдѣля въ кой случай по една интерпелация единъ народенъ прѣдставитель може да говори вмѣсто другъ. Това го казва чл. 59: (Чете) „Ако онзи, който е направилъ запитването, го оттегли, всѣки прѣдставитель може да подеме и поддържа сѫщото запитване". Вънъ отъ този случай, замѣстимостьта е недопустима. Единъ народенъ прѣдставитель, който не е подписалъ интерпелацията, щомъ тя се поддържа отъ запитвача, не може да говори по този въпросъ. Прочее, мисля, че щомъ г. Даневъ не е подписалъ интерпелацията и щомъ тази интерпелация се поддържа, не е оттеглена, не може той да замѣсти даже г. Ходжова, който е отъ неговата партия. (Възражение отъ крайната лѣвица) Ето ви, г. г. народни прѣдставители, два ваши акта, които показватъ какъ се изразявате, когато вие искате да покажете прѣдъ народното прѣдставителство, че подписавшитѣ дѣйствуватъ колективно като партия, като група, и какъ се изразявате, когато искате вие да образувате единъ индивидуаленъ колективитетъ. Протестътъ, който е подписанъ отъ всички партии по инцидента съ г. Стефанъ Петковъ, изрично гласи: „Отъ парламентарнитѣ групи: на Работническата социалъ-демократическа партия, Радикалъ-демократическата партия, Демократическата партия, Народната партия" и пр. и пр. Тукъ, въ този актъ, се говори, че партиитѣ като такива, групирани, дѣйствуватъ въ Народното събрание. А какво говори днешната интерпелация? (Чете) „На основание чл. 107 отъ конституцията, подписанитѣ народни прѣдставители молятъ г. министъръ-прѣдстадателя да отговори"; „подписанитѣ народни прѣдставители" — значи, индивидуално, не като прѣдставители на тѣзи и тѣзи партии.

С. Костурковъ: Ама къмъ интерпелацията има приложено писмо отъ насъ, което съставя нераздѣлна часть отъ нея.

Прѣдсѣдателѭтъ: (Звъни) Моля, не прѣкѫсвайте!

Министъръ Д. Тончевъ: Слѣдователно, г. г. народни прѣдставители, когато г. Ходжовъ е подписалъ тази интерпелация, той още въ самото начало, въ заглавието на интерпелацията, не казва, че я подписва като прѣдставитель отъ партията на прогресиститѣ, както г. Даневъ, като е подписалъ протеста, изрично казва, че го подписва отъ страна на Прогресивно-либералната партия.

Я. Сакѫзовъ: Г. министре! Има едно писмо, приложено къмъ интерпелацията, въ което се казва, че тя се подава колективно отъ името на групитѣ.

К. Панайодовъ: Група не може да прави интерпелация, а народенъ прѣдставитель.

Министъръ Д. Тончевъ: Мисля, прочее, г. г. народни прѣдставители, че не може да се приеме за правилно тълкуването, което даде въ случая г. Фаденхехтъ, и при наличностьта на всички тия условия. Отдѣлно взетъ текстътъ на правилника, споръ между насъ и г. Фаденхехта и всички, които го поддържатъ, не може да има и нѣма; . . .

Г. Василевъ: Това кажете.

Министъръ Д. Тончевъ: . . . но нашиятъ споръ е въ това: като допустнахме да говорятъ двама души други, които не сѫ подписали интерпелацията, не трѣбва ли да допустнемъ и г. Досева да говори?

К. Пастуховъ: Обструкция правите. Смѣтаме, че това е фалитъ на вашата политика.

Прѣдсѣдателѭтъ: (Звъни) Г. Пастуховъ! Вие постоянно нарушавате реда въ Народното събрание.
Има думата г. Димо Кьорчевъ.

Д. Кьорчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Процедурата по разискване на една интерпелация азъ я разбирамъ така. До момента, когато ще трѣбва да отговори запитваниятъ министъръ, дотогава има право да говори само запитвачътъ. Редицата отъ оратори, които говориха по въпроса за прѣхраната, развиха тоя въпросъ отъ гледище политическо и сѫщеврѣменно стопанско. Тѣ говориха по много въпроси: тѣ свързаха най-главния въпросъ за прѣхраната съ въпросъ за политика, съ въпросъ за вѫтрѣшно управление, съ въпросъ за война и т. н. Е добрѣ, слѣдъ отговора на министра се повдига винаги въпросъ за довѣрие къмъ правителството. Това довѣрие къмъ правителството се изказва пакъ отъ всички групи съ говорене по 15 минути максимумъ. Азъ моля почитаемата опозиция да позволи на насъ, на хората отъ болшинството, да вземемъ думата по този въпросъ, . . .

Г. Кирковъ: Направете интерпелация!

Д. Кьорчевъ: . . . защото тѣмъ имъ дадоха право да говорятъ по два часа, съ условие да се допустнатъ прѣдставители отъ всички групи да говорятъ по два часа. Може би, азъ вѣрвамъ, ще се намѣрятъ хора, които ще ви подкрѣпятъ, защо отнемате правото на тѣзи господа, които

могатъ да говорятъ, които сѫщо се интересуватъ отъ въпроситѣ, които сѫ засегнати отъ вашитѣ рѣчи, да се изкажатъ по този въпросъ? Безспорно е едно. Азъ казахъ на вънъ на нѣкои другари — мисля, на народнитѣ прѣдставители отъ тѣснитѣ социалисти — право ли е да говорите вие всички по два часа? Отговориха: „Не, не е право, обаче мълчаливо се прие". Азъ казахъ: ние търпѣхме това, за да присвоимъ това право и за насъ си. Защо нашето мълчание, което сега искаме да използваме като едно право, вие го оспорвате? Кой даде право на васъ да говорите по два часа?

Д-ръ П. Джидровъ: Правилникътъ.

Д. Кьорчевъ: Правилникътъ говори за друго, а не за интерпелации. Интерпелациитѣ сѫ отъ естество, които, като прѣкѫсватъ дневния редъ, се отнасятъ изключително по единъ въпросъ, по който отговаря единъ министъръ. Вашата интерпелация, по нейния характеръ, по нейния прѣдметъ, се отнася не само до г. Радославова като министъръ-прѣдсѣдатель, а тя се отнася и до г. Тончева, и до министра на войната, тя се отнася до всички, до правителството по-вѣрно. Е добрѣ, като се отнася до кабинета, когато е подписана отъ всички парламентарни групи — единството е само въ това, че е подписана отъ всички — невъзможно се явява да се развие само отъ единъ, защото, убѣденъ съмъ, че блокираната опозиция не може да има единъ прѣдставитель — при гласуването на заема имаше Найчо Цановъ, тукъ нѣма. Тогава позволете и на ония, които чуха вашитѣ рѣчи, да говорятъ до отговора на министра. Тукъ нѣма въпросъ на довѣрие, нѣма текстъ за дневенъ редъ. Насъ не ни интересува отговорътъ на министра сега, когато не сте ни чули.

Д-ръ П. Джидровъ: Въ качеството на какви трѣбва да говорите?

Д. Кьорчевъ: Въ качеството на народни прѣдставители, които се интересуватъ отъ единъ общъ въпросъ. Въ качеството на какви говориха досега прѣдставителитѣ на всичкитѣ партии?

Нѣкой отъ лѣвицата: Въ качеството на интерпелатори.

Д. Кьорчевъ: Всички не сѫ интерпелатори. — Г. г. народни прѣдставители! Нѣма въ никой парламентъ, никѫдѣ практика десеть души да развиватъ интерпелация по единъ и сѫщи въпросъ.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ: Групитѣ могатъ да се събиратъ по една интерпелация.

Д. Кьорчевъ: Кѫдѣ? — Клемансо, когато сваляше въ Франция кабинетитѣ, кой му развиваше интерпелациитѣ? Всички ли парламентарни групи? Кѫдѣ става това? Обструкциитѣ, които правѣха въ Англия въ врѣмето на Парнела, се водѣха само отъ единъ човѣкъ, а другитѣ вдигаха само шумъ. Рѣчитѣ по интерпелациитѣ нѣмаха край, засѣданията се водѣха по 50 часа. Кѫдѣ е имало тази практика, за която вие говорите? Г. Калчевъ каза много хубаво, че правото на всѣки единъ отъ парламентарна група да говори по всѣки поставенъ отъ него въпросъ се тълкува отъ правилника ограничително, и когато го нѣма въ онзи текстъ, че всѣки има право да говори слѣдъ обясненията на министра, вие, групитѣ отъ опозицията, присвоихте това право, безъ да го оспорваме ние, и сега вие не можете да оспорвате и намъ това право, което вие ни делегирахте съ вашата практика. Ние мълчаливо се споразумѣхме за тази практика, и сега азъ ви моля да се съгласите да оставите да говоримъ и ние. Ние, може би, ще намѣримъ допирни точки. Оставете Парламентътъ да развие своята работа въ пълна свобода, инакъ ние ще имаме право да кажемъ, че задъ всички въпроси, които се повдигатъ по прѣхраната, се крие едно намѣрение: да се прави политика — дребна политика, партизанска политика.

Отъ дѣсницата и дѣсния центъръ: Вѣрно! (Ржкоплѣскане)

Прѣдсѣдательтъ: Както казахъ отначало, прѣдсѣдателството е разбирало, че става едно изключение отъ общия редъ, установенъ въ чл. 55 отъ правилника, защото, въ противенъ случай, трѣбваше единъ да говори, слѣдъ туй министърътъ и слѣдъ туй по четвъртъ часъ по единъ ораторъ отъ всѣка парламентарна група. Тъй трѣбва да се разбира чл. 55. Казахъ, направихме изключение по този въпросъ. Но понеже опозицията упорствува да не допустне да говорятъ оратори отъ болшинството, които, може би, ще изкажатъ работи важни по въпроса за прѣхраната, то прѣдсѣдателството счита, че упорството на опозицията е да не говори никой отъ мнозинството и че прѣдсѣдателството, като е допустнало да говорятъ по въпроса и други господа отъ опозицията, освѣнъ единъ, направило е грѣшка, каквато втори пѫть нѣма да допустне.

Сега, понеже г. министърътъ не е готовъ днесъ да отговори, ще остане да чуемъ отговора му за слѣдующето засѣдание.

Отъ лѣвицата и крайната лѣвица: А-а-а! (Ржкоплѣскане)

Министъръ-прѣдсѣдатель д-ръ В. Радославовъ: Чакамъ още нѣкои свѣдѣния; като дойдатъ, ще отговоря въ слѣдующето засѣдание.

А. Христовъ: Какъ да не сте готови — 15 дни разискваме по този въпросъ? Искамъ думата.

Прѣдсѣдательтъ: Моля, г-да! Прѣминаваме къмъ втората точка отъ дневния редъ: изборъ на комисии по разнитѣ министерства.

К. Пастуховъ: Искамъ думата.

Отъ дѣсницата и дѣсния центъръ: Долу! долу! (Тропане)

Прѣдсѣдательтъ: (Звъни)

А. Христовъ: (Къмъ министъръ-прѣдсѣдателя) Ако не отговорите сега, Вие сте бламирани.

Отъ дѣсницата: А-а-а!

А. Христовъ: Вие сте длъжни сега да отговорите.

Прѣдсѣдательтъ: (Звъни) Моля, тишина!

Пристѫпяме къмъ втория пунктъ отъ дневния редъ.

Прѣдсѣдателството прѣдлага да останатъ сѫщитѣ комисии. Питамъ Народното събрание, дали е съгласно съ това прѣдложение на прѣдсѣдателството. Които сѫ съгласни да останатъ сѫщитѣ комисии, да си вдигнатъ ржката.

Отъ лѣвицата, лѣвия центъръ и крайната лѣвица: Меншество!

Отъ дѣсницата и дѣсния центъръ: Болшинство! (Голѣмъ шумъ)

Прѣдсѣдательтъ: Вдигамъ засѣданието.

(Вдигнато въ 5 ч. 15 м. слѣдъ пладне)

Прѣдсѣдатель: **Д-ръ Д. К. ВАЧОВЪ**

Секретарь: **Д-ръ Ф. СИМЕОНОВЪ**

Началникъ на Стенографското бюро: **Т. ГЪЛЪБОВЪ**